תלמוד ירושלמי
(מנוקד ומפוסק על ידי דן בארי)

סדר מועד

מַסֶּכֶת תַּעֲנִית פֶּרֶק ג

[תַּעֲנִיּוֹת ג,א]
הֲלָכָה א
[משנה]

סֵדֶר תַּעֲנִיּוֹת אֵלּוּ הָאָמוּר, [719]
בָּרְבִיעָה הָרִאשׁוֹנָה.
אֲבָל צָמְחִים שֶׁשָּׁנוּ,
מַתְרִיעִין עֲלֵיהֶן מִיָּד.
וְכֵן שֶׁפָּסְקוּ גְּשָׁמִים,
מִגֶּשֶׁם לְגֶשֶׁם אַרְבָּעִים יוֹם,
מַתְרִיעִין עֲלֵיהֶן,
מִפְּנֵי שֶׁהִיא מַכַּת בַּצֹּרֶת.

[תלמוד]

אֵי זֶהוּ מִיַּד שֶׁלָּהֶן? <של הַצְּמָחִים ששנו>
רַב אָמַר:
שֵׁנִי וַחֲמִישִׁי וְשֵׁנִי.
שָׁנוּ בַּשֵּׁנִי, מָהוּ לְהַתְרִיעַ עֲלֵיהֶן בַּחֲמִישִׁי?
רַבִּי זְעוֹרָה שָׁמַע לַהּ מִן הָדָא:
(דניאל י,יב) "וַיֹּאמֶר אֵלַי: אַל תִּירָא דָנִיֵּאל,
כִּי מִן הַיּוֹם הָרִאשׁוֹן אֲשֶׁר נָתַתָּ אֶת לִבְּךָ
לְהָבִין וּלְהִתְעַנּוֹת לִפְנֵי אֱלֹהֶיךָ, נִשְׁמְעוּ דְבָרֶיךָ".
כְּבָר נִשְׁמְעוּ דְּבָרֶיךָ.
וְכָאן,
מִכֵּיוָן שֶׁנָּתְנוּ בֵּית דִּין נַפְשָׁן לַעֲשׂוֹת,
כְּמִי שֶׁעָשׂוּ.
תְּנֵי:
כַּשֵּׁם שֶׁמַּתְרִיעִים עֲלֵיהֶן בְּשְׁאָר שְׁנֵי שְׁבוּעַ,
כָּךְ מַתְרִיעִין עֲלֵיהֶן בַּשְּׁבִיעִית,
מִפְּנֵי פַרְנָסַת אֲחֵרִים.
מָהוּ "מִפְּנֵי פַרְנָסַת אֲחֵרִים"?
חַבְרַיָּא אָמְרִי:
מִפְּנֵי פַרְנָסַת גּוֹיִם.
רַבִּי זְעוֹרָה אָמַר:
מִפְּנֵי פַרְנָסַת חֲשׁוּדִין.
אָתְיָא דְרַבִּי זְעוֹרָה כְּרַבִּי,
וּדְחַבְרַיָּא כְּרַבִּי פִּינְחָס בֶּן יָאִיר.

דְּרַבִּי זְעוֹרָה כְּרַבִּי׃
חַד סַפָּר הֲוָה חֲשִׁיד עַל פֵּרוֹת שְׁמִטְּתָה
אַיְתוֹנֵיהּ גַּבֵּי רַבִּי, אֲמַר לוֹן׃
וּמָה יַעֲבִיד עַלְיְבָא, וּבְגִין חַיָּיו הוּא עָבֵד?
וּדְחַבְרַיָּא כְּרַבִּי פִּינְחָס בֶּן יָאִיר.
רַבִּי בְּעָא מִשְׁרֵי שְׁמִטְּתָא. <רצה להתיר את השמיטה>
סְלַק רַבִּי פִּינְחָס בֶּן יָאִיר לְגַבֵּיהּ.
אֲמַר לֵיהּ׃
מַה עִבּוּרַיָּא עֲבִידִין?
אֲמַר לֵיהּ׃
עֵלְשִׁין יָפוֹת.
וּמָה עִבּוּרַיָּא עֲבִידִין?
אֲמַר לֵיהּ׃
עֵלְשִׁין יָפוֹת.
יְדַע רַבִּי דְּלֵית הוּא מִסְכְּמָא עִמֵּיהּ.
אָמַר לֵיהּ׃
מִישְׁנִגַּח רַבִּי מֵיכַל עִמָּן פִּטֵּל צִיבְחַד
יוֹמָא דֵּן אָמַר לֵיהּ׃
אֵן.
מִי נְחַת, חֲמָא מוּלְיָתָהּ דְּרַבִּי קָיְמָן. <ראה את הפרדות של רבי עומדות>
אֲמַר׃
כָּל אִלֵּין, יְהוּדָאֵי זָיְנִין! <היהודים מזינים>
אֶפְשָׁר דְּלָא חָמֵי סְבַר אַפַּי! <לא יראה פניי>
מִן כַּדּוּן שַׁמְעוּן קָלֵיהּ,
אַזְלוּן וְאַמְרוּן לְרַבִּי.
שְׁלַח רַבִּי, בָּעֵי מְפַיְּסָתֵיהּ.
מְטוֹן בֵּיהּ גַּבֵּי קָרְתֵּיהּ. <הגיעו לעירו, לוד>
אֲמַר׃
״בְּנֵי קָרְתִּי, קָרְבוּן לִי!״
נַחְתוּן בְּנֵי קָרְתֵּיהּ וְאַקְפוּן עֲלוֹי
אַמְרוּן לוֹן׃
״רַבִּי בָּעֵי מְפַיְּסָתֵיהּ.״
שַׁבְקוּנֵיהּ וְאַזְלוּן לוֹן.
אָמַר׃
״בְּנֵי דִּילִי, קָרְבוּן לִי!״
נַחְתַּת אֶשְׁתָּא מִן שְׁמַיָּא וְאַקְפַת עֲלוֹי.
חַזְרוּן וְאַמְרוּן לְרַבִּי.
אֲמַר׃
הוֹאִיל וְלָא זְכֵינַן מִשְׁבַּע מִנֵּיהּ בְּעָלְמָא הָדֵן,
נִזְכֵּי וְנִשְׁבַּע מִנֵּיהּ לְעָלְמָא דְּאָתֵי. <נשבע ממראהו>

[תַּעֲנִיּוֹת ג,ב]
הֲלָכָה ב
[משנה]

יָרְדוּ לִצְמָחִין, אֲבָל לֹא לָאִילָן,
לָאִילָן, אֲבָל לֹא לִצְמָחִין,
לָזֶה וְלָזֶה,
אֲבָל לֹא לַבּוֹרוֹת לַשִּׂיחִים וּמְעָרוֹת,
מַתְרִיעִין עֲלֵיהֶן מִיָּד.

[תלמוד]

״יָרְדוּ לִצְמָחִין אֲבָל לֹא לָאִילָן״.
צִיבְחַד צִיבְחַד. <מעט מעט>
לָאִילָן, אֲבָל לֹא לַצְּמָחִים.
סַגִּין סַגִּין.
לָזֶה וְלָזֶה, אֲבָל לֹא לַבּוֹרוֹת לַשִּׂיחִין וּמְעָרוֹת,
מַתְרִיעִין עֲלֵיהֶן מִיָּד.

תְּנֵי:
מַתְרִיעִין עַל הָאִילָן בִּפְרַס הַפֶּסַח.
לַבּוֹרוֹת לַשִּׂיחִין וְלַמְּעָרוֹת בִּפְרַס הָעֲצֶרֶת.
מֵעַתָּה, אֲפִלּוּ יוֹתֵר מִכֵּן!
יוֹתֵר מִכֵּן, מַעֲשֵׂה נְסִים,
וְאֵין מַתְרִיעִין עַל מַעֲשֵׂה נְסִים.
רַבִּי בְּרֶכְיָה, רַבִּי חֶלְבּוֹ פַּפָּא בְּשֵׁם רַבִּי לְעָזָר:
פְּעָמִים שֶׁהַגְּשָׁמִים יוֹרְדִין בִּזְכוּת אָדָם אֶחָד,
בִּזְכוּת עֵשֶׂב אֶחָד, בִּזְכוּת שָׂדֶה אֶחָד,
וּשְׁלָשְׁתָּן בִּפְסוּק אֶחָד:
(זְכַרְיָה י,א) ״וּמְטַר גֶּשֶׁם יִתֵּן לָהֶם,
לְאִישׁ עֵשֶׂב בַּשָּׂדֶה״.
״לְאִישׁ״, אֲבָל לֹא לַאֲנָשִׁים,
לְ״עֵשֶׂב״, אֲבָל לֹא לַעֲשָׂבִים,
״בַּשָּׂדֶה״, אֲבָל לֹא בַּשָּׂדוֹת.

[תַּעֲנִיוֹת ג,ג]
הֲלָכָה ג
[משנה]

וְכֵן עִיר שֶׁלֹּא יָרְדוּ עָלֶיהָ גְּשָׁמִים,
כַּכָּתוּב (עמוס ד,ז)
״וְהִמְטַרְתִּי עַל עִיר אֶחָת,
וְעַל עִיר אַחַת לֹא אַמְטִיר,
חֶלְקָה אַחַת תִּמָּטֵר,
וְחֶלְקָה אֲשֶׁר לֹא תַמְטִיר עָלֶיהָ תִּיבָשׁ״.
אוֹתָהּ הָעִיר מִתְעַנָּא וּמַתְרַעַת,
וְכָל סְבִיבוֹתֶיהָ מִתְעַנּוֹת וְלֹא מַתְרִיעוֹת.
רַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר:
מַתְרִיעוֹת אֲבָל לֹא מִתְעַנּוֹת.

[תלמוד]

אָמַר רַבִּי סִימוֹן:
כְּתִיב:
(עָמוֹס ד,ז)"וְהִמְטַרְתִּי עַל עִיר אֶחָת,
וְעַל עִיר אַחַת לֹא אַמְטִיר,
חֶלְקָה אַחַת תִּמָּטֵר,
וְחֶלְקָה אֲשֶׁר לֹא תַמְטִיר עָלֶיהָ תִּיבָשׁ."
זְכוּתָא דְּחַקָלָא עָבְדָא.

מִפְּנֵי אַרְבָּעָה דְּבָרִים יוֹרְדִין מִלְמַעְלָן:
מִפְּנֵי בַּעֲלֵי זְרוֹעַ,
וּמִפְּנֵי טְלָלִים הָרָעִים,
וְשֶׁיְּהֵא הָעֶלְיוֹן שׁוֹתֶה כַּנָּמוּךְ,
וְשֶׁיְּהוּ הַכֹּל תּוֹלִין עֵינֵיהֶם אֶל הַשָּׁמַיִם.

בִּזְכוּת שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים הַגְּשָׁמִים יוֹרְדִין:
בִּזְכוּת הָאָרֶץ,
בִּזְכוּת הַחֶסֶד,
בִּזְכוּת הַיְסוּרִין.
וּשְׁלָשְׁתָּן בְּפָסוּק אֶחָד:
(אִיּוֹב לז,יג) "אִם לְשֵׁבֶט אִם לְאַרְצוֹ,
אִם לְחֶסֶד יַמְצִאֵהוּ."

בַּעָוֹן אַרְבָּעָה דְּבָרִים הַגְּשָׁמִים נֶעֱצָרִין:
בַּעָוֹן עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה,
מְגַלֵּי עֲרָיוֹת,
וְשׁוֹפְכֵי דָמִים,
וּפוֹסְקִין בָּרַבִּים וְאֵינָן נוֹתְנִין.
בַּעָוֹן עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה, מִנַּיִן?
(דְּבָרִים יא,טז) "הִשָּׁמְרוּ לָכֶם פֶּן יִפְתֶּה לִבַבְכֶם,
וְסַרְתֶּם וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים,
וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם."
מָה כְּתִיב בָּתְרֵיהּ?
(דְּבָרִים יא,יז) "וְחָרָה אַף יְיָ בָּכֶם,
וְעָצַר אֶת הַשָּׁמַיִם וְלֹא יִהְיֶה מָטָר".
בַּעָוֹן מְגַלֵּי עֲרָיוֹת, מִנַּיִן?
(יִרְמְיָה ג,ב) "וַתַּחֲנִיפִי אֶרֶץ בְּזְנוּתַיִךְ וּבְרָעָתֵךְ."
מָהוּ עָנְשׁוֹ שֶׁלַּדָּבָר?
(יִרְמְיָה ג,ג) "וַיִּמָּנְעוּ רְבִבִים, וּמַלְקוֹשׁ לוֹא הָיָה".
בַּעָוֹן שׁוֹפְכֵי דָמִים, מִנַּיִן? [720]
(בְּמִדְבַּר לה,לג) "כִּי הַדָּם הוּא יַחֲנִיף אֶת הָאָרֶץ",
כִּי הַדָּם הוּא יָחֵן אַף עַל הָאָרֶץ.
בַּעָוֹן פּוֹסְקִין בָּרַבִּים וְאֵינָן נוֹתְנִין, מִנַּיִן?

(מִשְׁלֵי כה,יד) "נְשִׂיאִים וְרוּחַ וְגֶשֶׁם אָיִן,
אִישׁ מִתְהַלֵּל בְּמַתַּת שָׁקֶר."

חֲמִשָּׁה שֵׁמוֹת נִקְרְאוּ לוֹ:
אֵד, עָב, עָנָן, נָשִׂיא, חֲזִיז.
אֵד, מִנַּיִן?
(בְּרֵאשִׁית ב,ו) "וְאֵד יַעֲלֶה מִן הָאָרֶץ.
עָב, שֶׁהוּא מְעַבֶּה אֶת הָרָקִיעַ.
(שְׁמוֹת יט,ט) "הִנֵּה אָנֹכִי בָּא אֵלֶיךָ בְּעַב הֶעָנָן".
עָנָן, שֶׁהוּא עוֹשֶׂה אֶת הַבְּרִיּוֹת עֲנָוִים אֵלּוּ לְאֵלּוּ.
נָשִׂיא, שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בַּעֲלֵי בָתִּים כִּנְשִׂיאִים.
(תְּהִלִּים קלה,ז) "מַעֲלֶה נְשִׂאִים מִקְצֵה הָאָרֶץ".
חֲזִיז, שֶׁהוּא עוֹשֶׂה אֶת הָרָקִיעַ חֲזִיזוֹנוֹת חֲזִיזוֹנוֹת,
(זְכַרְיָה י,א) "יי עֹשֶׂה חֲזִיזִים".

"וְכָל סְבִיבוֹתֶיהָ מִתְעַנּוֹת וְלֹא מַתְרִיעוֹת",
שֶׁכֵּן מָצָאנוּ בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים,
מִתְעַנִּין אֲבָל לֹא מַתְרִיעִין. <לא תוקעים בשופר>
"רַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר:
מַתְרִיעוֹת אֲבָל לֹא מִתְעַנּוֹת".
שֶׁכֵּן מָצָאנוּ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה,
מַתְרִיעִין אֲבָל לֹא מִתְעַנִּין.

[תַּעֲנִיּוֹת ג,ד]
הֲלָכָה ד
[משנה]

וְכֵן עִיר שֶׁיֵּשׁ בָּהּ דֶּבֶר אוֹ מַפֹּלֶת,
אוֹתָהּ הָעִיר מִתְעַנָּה וּמַתְרַעַת;
וְכָל סְבִיבוֹתֶיהָ מִתְעַנּוֹת וְלֹא מַתְרִיעוֹת.
רַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר:
מַתְרִיעוֹת וְלֹא מִתְעַנּוֹת.

[תלמוד]

מוֹתָנָא חֲוָה בְּצִפּוֹרִין. <דֶּבֶר>
לָא חֲוָה עֲלֵיל גּוֹ אַשְׁקָקָה <סימטה>
דַּחֲוָה רַבִּי חֲנִינָה שְׁרֵי בְּגַוֵּיהּ.
וַחֲוֹוֹן צְפוֹרָאֵי אָמְרִין:
מָה הַהֵן סָבָא מְנָכֵי? <נפגע>
וְיָתֵב שְׁלָם הוּא וּשְׁכוּנְתֵּיהּ,
וּמְדִינְתָא אָזְלָה בְּבִישָׁא!
עָאל וְאָמַר קֳמֵיהוֹן:
זִמְרִי אֶחָד הָיָה בְּדוֹרוֹ,
וְנָפְלוּ מִיִּשְׂרָאֵל עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה אֲלָף.

וְאָנוּ, כַּמָּה זְמָרִי יֵשׁ בְּדוֹרֵנוּ?
וְאַתֶּם מִתְעָרְמִין!

חַד זְמַן צַרְכוּן מֵעְבַּד תַּעְנִיתָא,
וְלָא נְחַת מְטָרָא.
עָבַד רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ תַּעְנִיתָא בְּדָרוֹמָהּ,
וּנְחַת מְטָרָא.
וַהֲווֹן צְפוֹרָאֵי אָמְרִין:
רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי מַחֵית מְטָרָא לְדָרוֹמָאֵי,
וְרַבִּי חֲנִינָה עָצַר מְטָרָא מִן צְפוֹרָאֵי.
צַרְכוּן מֵעְבַּד זְמַן תִּנְיָנוּת,
שְׁלַח בְּתַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי לְדָרוֹמָהּ וַאֲתָא.
אָמַר לֵיהּ:
מֶשְׁגַּח מָרִי מֶפּוֹק עִמָּן לְתַעְנִיתָא? <יואיל אדוני לצאת>
נַפְקוּן תְּרֵיהוֹן לְתַעְנִיתָא,
וְלָא נְחַת מְטָרָא.
עָאל וַאֲמַר קֳמֵיהוֹן:
לָא רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי מַחֵית מְטָרָא לְדָרוֹמָאֵי,
וְלָא רַבִּי חֲנִינָה עָצַר מְטָרָא מִן צְפוֹרָאֵי,
אֶלָּא דָּרוֹמָאֵי, לִבְּהוֹן רַכִּיךְ,
וְשָׁמְעִין מִלָּה דְאוֹרָיְתָא וּמִתְכַּנְעִין,
וְצְפוֹרָאֵי, לִבְּהוֹן קָשֵׁי,
וְשָׁמְעִין מִלָּה דְאוֹרָיְתָא וְלָא מִתְכַּנְעִין.
מִי עָלִיל, <משנכנס לביתו>
תְּלָה עֵינוֹי וַחֲמָא אֲוִירָא שְׁפִי. <מזג האויר נעים>
אֲמַר: עַד כַּדּוּן הָכֵן! <עד עכשיו כך>
מַיָּד נְחַת מְטָרָא,
וּגְדַר עַל גַּרְמֵיהּ דְּלָא לְמֵעְבַּד כֵּן תּוּבָן, אֲמַר:
מָה, אֲנָה מֵימוֹר לְמָרֵי חוֹבָא דְלָא יְגִבֵּי חוֹבֵיהּ!

רַבִּי זְעוּרָה בְּשֵׁם רַבִּי חֲנִינָה:
מַה יַּעֲשׂוּ גְּדוֹלֵי הַדּוֹר,
וְאֵין הַצִּבּוּר נִדּוֹן אֶלָּא אַחַר רֻבּוֹ?
שֶׁכֵּן מָצָאנוּ,
שֶׁכָּל שְׁלֹשִׁים וּשְׁמֹנֶה שָׁנִים שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל כִּמְנֻדִּים,
לֹא הָיָה מְדַבֵּר עִם מֹשֶׁה, שֶׁנֶּאֱמַר:
(דְּבָרִים ב,טז) "וַיְהִי כַאֲשֶׁר תַּמּוּ
כָּל אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה לָמוּת מִקֶּרֶב הָעָם."
מָה כְתִיב בָּתְרֵיהּ?
(דְּבָרִים ב,יז) "וַיְדַבֵּר יי אֵלַי לֵאמֹר."
רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִדִּי בְּשֵׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי:
מַה יַּעֲשׂוּ גְּדוֹלֵי הַדּוֹר,
וְאֵין הַצִּבּוּר נִדּוֹן אֶלָּא אַחַר רֻבּוֹ?
שֶׁכֵּן מָצָאנוּ,
שֶׁאִילּוּלֵא שֶׁאָמְרוּ יִשְׂרָאֵל בְּהַר הַכַּרְמֶל:

(מְלָכִים א יח,לט) "יי הוּא הָאֱלֹהִים! יי הוּא הָאֱלֹהִים!",
לֹא יָרְדָה הָאֵשׁ מִן הַשָּׁמַיִם וְשָׂרְפָה אֶת הַקָּרְבָּנוֹת.

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן יָאִיר בְּשֵׁם רַבִּי פִּינְחָס בֶּן יָאִיר:
שִׁלְשָׁה בָּרָא הַקָּדֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְתָהָא שֶׁבְּרָאָן,
וְאֵלּוּ הֵן:
כַּשְׁדִּים, וְיִשְׁמְעֵאלִים, וְיֵצֶר הָרָע.
כַּשְׁדִּים:
(יְשַׁעְיָה כג,יג) "הֵן אֶרֶץ כַּשְׂדִּים, זֶה הָעָם לֹא הָיָה",
הַלְוַאי לֹא הָיָה.
יִשְׁמְעֵאלִים:
(אִיּוֹב יב,ו) "יִשְׁלָיוּ אׇהָלִים לְשׁוֹדְדִים,
וּבַטֻּחוֹת לְמַרְגִּיזֵי אֵל,
לַאֲשֶׁר הֵבִיא אֱלוֹהַּ בְּיָדוֹ."
יֵצֶר הָרָע:
(מִיכָה ד,ו) "בַּיּוֹם הַהוּא, נְאֻם יי,
אֹסְפָה הַצֹּלֵעָה, וְהַנִּדָּחָה אֲקַבְּצָה,
וַאֲשֶׁר הֲרֵעֹתִי."
רַבִּי בֶּרֶכְיָה, רַבִּי אַבָּא בַּר כָּהֲנָא,
רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן יָאִיר בְּשֵׁם רַבִּי פִּינְחָס בֶּן יָאִיר:
הֲרֵי הוּא כְּאִלּוּ הֲרֵעֹתִי.

רַבִּי לִיעֶזֶר עָבַד תַּעֲנִי, וְלָא נָחַת מִטְרָא.
עָבַד רַבִּי עֲקִיבָה תַּעֲנִי, וּנְחַת מִטְרָא.
עָאל וְאָמַר קֳמֵיהוֹן:
אֶמְשׁוֹל לָכֶם מָשָׁל.
לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה?
לְמֶלֶךְ שֶׁהָיוּ לוֹ שְׁתֵּי בָנוֹת,
אַחַת חֲצוּפָה וְאַחַת כְּשֵׁרָה.
אִמַּת דַּהֲוָת בָּעְיָא הָהִיא חֲצִיפְתָּא,
עַלַת קֳמוֹי. הֲוָה אָמַר:
"יַבּוּן לַהּ מָה דְּהִיא בָּעְיָא, וְתֵיזֵיל לַהּ!"
וְאִמַּת דַּהֲוָת הָהִיא כְּשֵׁרָה עָלְלָה קֳמוֹי,
הֲוָה מַאֲרִיךְ רוּחֵיהּ עִמַּהּ,
בְּגִין מִתְחַמֵּד מִשְׁמַע שַׁוְעָתַהּ. [721]
וְאִית שְׁרֵי מֵימַר כֵּן? <והאם מותר>
אֶלָּא שֶׁלֹּא לְחַלֵּל שֵׁם שָׁמַיִם בְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר.

רַבִּי אַחָא עָבַד תְּלָת עַשְׂרָה תַּעֲנִין,
וְלָא נְחַת מִטְרָא.
מִי עָלַיִל, פְּנַע בֵּיהּ חַד כּוּתַי, אֲמַר לֵיהּ:
"רַבִּי, רַבִּי!
עָצֹר גּוּלְתָּךְ מִן מִטְרָא! <סגור מעילך מפני הגשם>
אָמַר לֵיהּ:
"חַיָּיו דְּהָהוּא גַּבְרָא! <חייך>

שְׁמַיָּא מֶעְבַּד נִסִּין, <השמים לעשות ניסים>
וּמְטָרָא מֶחוֹת וְשַׁתָּא מַצְלָחָה, <והגשם לרדת, והשנה להצליח>
וְהָהוּא גַּבְרָה לֵית הוּא מֵיחֵי.״ <ואתה אינך לחיות>
וְעַבְדוּן שְׁמַיָּא נִסִּין וְאַצְלְחַת שַׁתָּא,
וּמִית הָהוּא כּוּתָאָה.
וַהֲוֹון כָּל עַמָּא אָמְרִין:
אֶתוֹן חֲמוֹן פֵּרִין דְּשֶׁמֶשׁ: <בוא ראו פירות השמש>

״וְכָל סְבִיבוֹתֶיהָ מִתְעַנּוֹת וְלֹא מַתְרִיעוֹת״.
שֶׁכֵּן מָצָאנוּ בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים,
מִתְעַנִּין וְלֹא מַתְרִיעִין.

״רַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר:
מַתְרִיעִין אֲבָל לֹא מִתְעַנִּין״.
שֶׁכֵּן מָצָאנוּ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה,
מַתְרִיעִין וְלֹא מִתְעַנִּין.

הֲלָכָה ה
[משנה]

אֵי זֶה הוּא דָּבָר?
עִיר הַמּוֹצִיאָה חֲמֵשׁ מֵאוֹת רַגְלִי,
יָצְאוּ מִמֶּנָּה שְׁלֹשָׁה מֵתִים
בִּשְׁלֹשָׁה יָמִים זֶה אַחַר זֶה.

[תלמוד]

אָמַר רַבִּי לֵוִי:
כְּתִיב:
(דִּבְרֵי כח,כא) ״יַדְבֵּק יי בְּךָ אֶת הַדָּבֶר״,
כָּאִשָּׁה הַזֹּאת,
שֶׁהִיא מַדְבֶּקֶת שְׁלֹשָׁה כִּכָּרִים זֶה אַחַר זֶה.
הָא עֲבִידָא אָצוֹ. <זאת עשויה עיסה>

יוֹתֵר מִכֵּן, צְרִיכָה שִׁעוּר אַחֵר?
נִשְׁמְעֶנָּהּ מִן הָדָא:
אֲפִלּוּ עִיר גְּדוֹלָה כְּאַנְטִיוֹכְיָא,
וְיָצְאוּ מִמֶּנָּה תִּשְׁעָה מֵתִים בִּשְׁלֹשָׁה יָמִים זֶה אַחַר זֶה,
הָדָא אָמְרָה,
יוֹתֵר מִכֵּן צְרִיכָה שִׁעוּר אַחֵר.

בָּתִּים שֶׁאָמְרוּ, בְּרִיאִים אֲבָל לֹא מְרֻעָעִים.
וְדִכְוָתַהּ בָּחוּרִים אֲבָל לֹא זְקֵנִים.

תְּנִי׃
אַסְכָּרָה, כָּל שֶׁהִיא. <דיפטריה>
שְׁנַיִם בַּדֶּבֶר, וְאֶחָד בְּאַסְכָּרָה?
אֶתָּא חֲמִי ״אַסְכָּרָה כָּל שֶׁהִיא״, <בוא ראה>
וְאַתְּ אָמַר הָכֵן!
לָכֵן צְרִיכָה,
כְּשֶׁהִתְרִיעוּ עַל הָאַסְכָּרָה וְהָלְכָה לָהּ,
וְאַחַר כָּךְ מֵתוּ שְׁנַיִם בַּדֶּבֶר, וְאֶחָד בְּאַסְכָּרָה.

[תַּעֲנִיוֹת ג,ה]
הֲלָכָה ו
[משנה]

עַל אֵלּוּ מַתְרִיעִין בְּכָל מָקוֹם׃
עַל הַשִּׁדָּפוֹן וְעַל הַיֵּרָקוֹן,
עַל הָאַרְבֶּה וְעַל הֶחָסִיל,
וְעַל חַיָּה רָעָה וְעַל הַחֶרֶב.
מַתְרִיעִין עֲלֵיהֶן,
מִפְּנֵי שֶׁהִיא מַכָּה מְהַלֶּכֶת.

[תלמוד]

רַבִּי חֲמָא בַּר עֻקְבָא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹסֵה בֶּן חֲנִינָה׃
מַתְרִיעִין עַל פְּרַגְיָא שֶׁלַּפִּשְׁתָּן. <שינוי>
מָה טַעְמָא?
(יִרְמְיָה ה,ל) ״שַׁמָּה וְשַׁעֲרוּרָה נִהְיְתָה בָּאָרֶץ.״
רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָן בְּשֵׁם רַבִּי יוֹנָתָן׃
מַתְרִיעִין עַל הַשָּׁרָב.
מָה טַעְמָא?
(אִיּוֹב ל,כח) ״קֹדֵר הִלַּכְתִּי בְלֹא חַמָּה,
קַמְתִּי בַקָּהָל אֲשַׁוֵּעַ.״
אָמַר רַבִּי לְעָזָר׃
אוֹקֵר לְאַסְיָךְ עַד דְּלָא תִצְטָרֵךְ לֵיהּ. <כבד את רופאך>
מָה טַעְמָא?
(אִיּוֹב לו,יט) ״הֲיַעֲרֹךְ שׁוּעֲךָ לֹא בְצָר,
וְכֹל מַאֲמַצֵּי כֹחַ.״
רַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ;
רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר׃
אִם סִדַּרְתָּ תְּפִלָּה,
לֹא יִהְיוּ לָךְ צָרֵי עַיִן מִלְמַעְלָה,
אֶלָּא הַכֹּל יְהוּ מְאַמְּצִין כֹּחָךְ, שֶׁנֶּאֱמַר׃
״וְכֹל מַאֲמַצֵּי כֹחַ.״
וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר׃
אִם סִדַּרְתָּ תְּפִלָּה,
לֹא תְהֵא מֵצַר פִּיךָ,

אֶלָּא (תְּהִלִּים פא,יא) "הַרְחֶב פִּיךָ וַאֲמַלְאֵהוּ."

לֹא סוֹף דָּבָר אַרְבֶּה, <לא רק>
אֶלָּא אֲפִלּוּ כָּךְ. <חגבים>
וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ חָסִיל?
שֶׁהוּא חוֹסֵל אֶת הַכֹּל.
וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ גּוֹבַי?
דְּוּ גָּבֵי דִּינָא דְמָרֵיהּ. <שהוא גובה דין אדוניו>
לֹא סוֹף דָּבָר חַיָּה רָעָה,
אֶלָּא אֲפִלּוּ בְּהֵמָה רָעָה.
כְּבָר הָיוּ שָׁנִים בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל,
חֲמוֹר נוֹשֵׁךְ וּמַמִּית, שׁוֹר נוֹשֵׁךְ וּמֵמִית.
לֹא סוֹף דָּבָר חֶרֶב שֶׁלְּמִלְחָמָה,
אֶלָּא אֲפִלּוּ חֶרֶב שֶׁלְּשָׁלוֹם,
שֶׁכְּבַר עָשָׂת רֹשֶׁם בִּימֵי יְאשָׁיָהוּ.

[תַּעֲנִיּוֹת ג,ו]
הֲלָכָה ז
[משנה]

מַעֲשֶׂה שֶׁיָּרְדוּ זְקֵנִים מִירוּשָׁלַיִם לִעָרֵיהֶם,
וְגָזְרוּ תַּעֲנִית,
עַל שְׁנִרְאָה כִמְלֹא פִי תַנּוּר שְׁהָפוּן בְּאַשְׁקְלוֹן.
וְעוֹד גָּזְרוּ תַּעֲנִית,
עַל שֶׁאָכְלוּ זְאֵבִים שְׁנֵי תִינוֹקוֹת בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן.
רַבִּי יוֹסֵה אוֹמֵר:
לֹא עַל שֶׁאָכְלוּ, אֶלָּא עַל שְׁנִּרְאוּ.

[תלמוד]

הָדָא דְאַתְּ אָמַר, בְּמָקוֹם,
אֲבָל בְּמִפֶּזֶר, אֲפִלּוּ פְּרָא מִכֵּן. <חסר מכך>

אָמַר רַבִּי מָנָא:
נִרְאוּ רָצִין אַחֲרֵיהֶן.
אָמַר רַבִּי יוֹסֵה בְּיִרַבִּי בּוּן:
נִרְאוּ בִּמְקוֹם שֶׁאֵין רָאוּי לָהֶם.

[תַּעֲנִיּוֹת ג,ז]
הֲלָכָה ח
[משנה]

וְעַל אֵלּוּ מַתְרִיעִים בַּשַּׁבָּת:
עַל עִיר שֶׁהִקִּיפוּהָ גוֹיִם אוֹ נָהָר,
וְעַל הַסְּפִינָה הַמִּטָּרֶפֶת בַּשַּׁבָּת בַּיָּם.

רַבִּי יוֹסֵה אוֹמֵר:
לְעֶזְרָה אֲבָל לֹא לִצְעָקָה.
שִׁמְעוֹן הַתִּמְנִי אוֹמֵר:
אַף עַל הַדֶּבֶר.
וְלֹא הוֹדוּ לוֹ חֲכָמִים.

[תלמוד]

רַב אָמַר:
״עֲנֵנִי יי, עֲנֵנִי!״
מַתְנִיתָה פְּלִיגָא עַל רַב.
״רַבִּי יוֹסֵה אוֹמֵר:
לְעֶזְרָה, אֲבָל לֹא לִצְעָקָה.״
וְהָא תַּנְיָא קַדְמָיְתָה סָבַר מֵימַר, אֲפִילּוּ לִצְעָקָה!

לֵוִי בֶּן סִיסַי, בָּאוּ הַגְּיָסוֹת לְעִירוֹ.
נָטַל סֵפֶר תּוֹרָה וְעָלָה לְרֹאשׁ הַגַּג, אָמַר:
״רִבּוֹן הָעוֹלָמִים!
אִן בַּטְלִית חֲדָא מִלָּה מִן הָדֵן סִפְרָא אוֹרָיְתָא,
יְעַלּוּן לוֹן, <ייכנסו>
וְאַן לָא, יֵיזְלוּן לוֹן!״
מִיַּד אִתְבָּעוּן וְלָא אִשְׁתַּכְּחוּן. <ביקשום ולא מצאום>
תַּלְמִידֵיהּ עֲבַד כֵּן,
יַבְשַׁת יְדֵיהּ, וַאֲזְלוּן לוֹן.
תַּלְמִיד תַּלְמִידֵיהּ עֲבַד,
לָא יַבְשַׁת יְדֵיהּ, וְלָא אַזְלוּן לוֹן.
לוֹמַר שֶׁאֵין שׁוֹטֶה נִפְגָּע,
וְלֹא בְשַׂר הַמֵּת מַרְגִּישׁ בְּאַזְמֵל.

[תַּעֲנִיוֹת ג,ח]
הֲלָכָה ט
[משנה]

עַל כָּל צָרָה שֶׁלֹּא תָבֹא עַל הַצִּבּוּר,
מַתְרִיעִין עָלֶיהָ, חוּץ מִרֹב גְּשָׁמִים.

[תלמוד]

רַבִּי יוֹנָה, שִׁמְעוֹן בַּר בָּא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן:
דָּבָר שֶׁאֵיפְשָׁר לָךְ לוֹמַר עָלָיו דַּי, <שאי אפשר>
הֵיא בִּרְכָה.
רַבִּי בֶּרֶכְיָה, רַבִּי חֶלְבּוֹ,
רַב אַבָּא בַּר עִלַּי בְּשֵׁם רַב:
עַד שֶׁיְּבַלְבְּלוּ שִׂפְתוֹתֵיכֶם מִלּוֹמַר:
״דַּיֵּנוּ בִּרְכָה, דַּיֵּנוּ בִּרְכָה!״ [722]

הֲלָכָה י
[משנה]

מַעֲשֶׂה שֶׁאָמְרוּ לְחוּנִי הַמַּעְגָּל:
הִתְפַּלֵּל שֶׁיֵּרְדוּ גְּשָׁמִים.
אָמַר לָהֶן:
צְאוּ וְהַכְנִיסוּ תַּנּוּרֵי פְסָחִים,
בִּשְׁבִיל שֶׁלֹּא יִמַּקּוּ.
וְהִתְפַּלֵּל, וְלֹא יָרְדוּ גְּשָׁמִים.
עָג עוּגָה וְעָמַד בְּתוֹכָהּ, וְאָמַר:
״רִבּוֹנוֹ שֶׁלָּעוֹלָם,
בָּנֶיךָ שָׂמוּ פְנֵיהֶם עָלַי,
שֶׁאֲנִי כְבֶן בַּיִת לְפָנֶיךָ.
נִשְׁבָּע אֲנִי בִּשְׁמְךָ הַגָּדוֹל,
שֶׁאֵינִי זָז מִכָּן,
עַד שֶׁתְּרַחֵם עַל בָּנֶיךָ.״

[תלמוד]

הָדָא אָמְרָה, עֶרֶב פְּסָחִים הָיָה.
תְּנֵי כֵן:
בְּעֶשְׂרִין בֵּיהּ, <אדר>
צָמוּן כָּל עַמָּא לְמִטְרָא,
וּנְחַת לוֹן.

״וְנִתְפַּלֵּל וְלֹא יָרְדוּ גְּשָׁמִים.״
אָמַר רַבִּי יוֹסֵה בֵּירַבִּי בוּן:
שֶׁלֹּא בָא בַּעֲנָנָה.

אָמַר רַבִּי יוּדָן גְּרֶיָא:
הָדֵין חוּנָה הַמַּעְגָּל,
בַּר בְּרֵיהּ דְּחוּנִי הַמַּעְגָּל הֲוָה,
סְמִיךְ לְחָרְבַּן בֵּית מִקְדְּשָׁא. <הראשון>
נְפַק לְטוּרָא לְגַבֵּי פָּעֲלַיָּה,
עַד דּוּ תַמָּן, נְחַת מִטְרָא.
עָאל לֵיהּ לִמְעָרְתָּא.
מִן יְתִיב, נָם וּדְמַךְ לֵיהּ,
וַעֲבַד שִׁקְיַע בְּשַׁנְתֵּיהּ שֵׁבְעִין שְׁנִין, <ושהה>
עַד דַּחֲרַב בֵּית מִקְדְּשָׁא וְאִתְבְּנִי זְמַן תְּנֻיָנוּת.
לְסוֹף שֵׁבְעִין שְׁנִין, אִתְּעַר מִן שְׁנָתֵיהּ.
נְפַק לֵיהּ מִן מְעָרְתָּא וַחֲמָא עָלְמָא מְחַלַּף:
זָוֵי דַּהֲוָת כַּרְמִין עֲבִידָא זַיְתִין, <זוית, מקום>
זָוֵי דַּהֲוָת זַיְתִין עֲבִידָא זַרְעוּ.
עָאל לֵיהּ לִמְדִינְתָּא, אֲמַר לוֹן:

מָה קָלָא בְּעָלְמָא? <מה נשמע בעולם>
אַמְרוּן לֵיהּ:
וְלֵית אַתְּ יָדַע מַה קָלָא בְּעָלְמָא?
אֲמַר לוֹן:
לָא.
אָמְרִין לֵיהּ:
מַן אַתְּ?
אֲמַר לוֹן:
חוּנִי הַמַּעְגָּל.
אַמְרוּן לֵיהּ:
שְׁמַעְנַן דַּהֲוָה עָלִיל לָעֲזָרָה וְהִיא מַנְהֲרָה.
עָאל וְאַנְהֲרַת, וּקְרָא עַל גַּרְמֵיהּ:
(תְּהִלִּים קכו,א) "בְּשׁוּב יי אֶת שִׁיבַת צִיּוֹן,
הָיינוּ כְּחֹלְמִים".

הֲלָכָה יא
[משנה]

הִתְחִילוּ הַגְּשָׁמִים מְנַטְּפִין.
אָמַר:
לֹא כָךְ שָׁאַלְתִּי,
אֶלָּא גִּשְׁמֵי בוֹרוֹת שִׁיחִין וּמְעָרוֹת.
יָרְדוּ בְּזַעַף.
אָמַר:
לֹא כָךְ שָׁאַלְתִּי,
אֶלָּא גִּשְׁמֵי רָצוֹן, בִּרְכָה וּנְדָבָה.
יָרְדוּ כְּתִקָּנָן,
עַד שֶׁעָלוּ יִשְׂרָאֵל מִירוּשָׁלַיִם לְהַר הַבַּיִת
מִפְּנֵי הַגְּשָׁמִים.
אָמְרוּ לוֹ:
כַּשֵּׁם שֶׁנִּתְפַּלַּלְתָּ עֲלֵיהֶם שֶׁיֵּרֵדוּ,
כָּךְ הִתְפַּלֵּל שֶׁיֵּלְכוּ לָהֶם.
אָמַר לָהֶן:
צְאוּ וּרְאוּ אִם נִמְחֵית אֶבֶן הַטּוֹעִים.

[תלמוד]

"הִתְחִילוּ הַגְּשָׁמִים מְנַטְּפִין."
אָמְרוּ:
לֹא בָאוּ אֶלּוּ אֶלָּא לְהַתִּיר נִדְרוֹ שֶׁלַּזֶּה.
"אָמַר:
לֹא כָךְ שָׁאַלְתִּי,
אֶלָּא גִּשְׁמֵי בוֹרוֹת שִׁיחִין וּמְעָרוֹת.
יָרְדוּ בְּזַעַף."
תָּנֵי שְׁמוּאֵל:

כְּמִפִּי הַנּוֹד.
״אָמַר:
לֹא כָךְ שְׁאַלְתִּי,
אֶלָּא גִּשְׁמֵי רָצוֹן בִּרְכָה וּנְדָבָה.
יָרְדוּ כְּתִקְנָן,
עַד שֶׁעָלוּ יִשְׂרָאֵל
מִירוּשָׁלַיִם לְהַר הַבַּיִת מִפְּנֵי הַגְּשָׁמִים.״
הָדָא אָמְרָה,
הַר הַבַּיִת מְקֹרֶה הָיָה.
וּתְנֵי כֵן:
אִסְטָיו לִפְנִים מִסְטָיו הָיָה.
״אָמְרוּ לוֹ:
כַּשֵּׁם שֶׁנִּתְפַּלַּלְתָּ עֲלֵיהֶן שֶׁיֵּרְדוּ,
כָּךְ הִתְפַּלֵּל עֲלֵיהֶם שֶׁיֵּלְכוּ לָהֶם!
אָמַר לָהֶן:
צְאוּ וּרְאוּ אִם נִמְחֵית אֶבֶן הַטּוֹעִים.״
מָה עִסְקָהּ הֵהָדָא אֶבֶן הַטּוֹעִים?
אֶלָּא כָּל מַן דַּהֲוָה מוֹבַד מִלָּה, <מאבד דבר>
הֲוָה נָסֵב לַהּ מִן תַּמָּן,
וְכָל דַּהֲוָה מַשְׁכַּח מִלָּה,
הֲוָה מַיְבֵל לַהּ לְתַמָּן. <מביא>

אָמַר לָהֶן:
כַּשֵּׁם שֶׁאֵי אֶפְשָׁר לָאֶבֶן הַזֹּאת לְהִמָּחוֹת מִן הָעוֹלָם,
כָּךְ אִי אֶפְשָׁר לְהִתְפַּלֵּל עַל הַגְּשָׁמִים שֶׁיֵּלְכוּ לָהֶם.
אֶלָּא צְאוּ וְהָבִיאוּ לִי פַּר שֶׁלְּהוֹדָיוֹת.
וְיָצְאוּ וְהֵבִיאוּ לוֹ פַּר שֶׁלְּהוֹדָיוֹת,
וְסָמַךְ שְׁתֵּי יָדָיו וְאָמַר:
״רִבּוֹנִי, הֵבֵאתָ רָעָה עַל בָּנֶיךָ,
וְלֹא יָכְלוּ לַעֲמֹד בָּהּ,
הֵבֵאתָ טוֹבָה עַל בָּנֶיךָ,
וְלֹא יָכְלוּ לַעֲמֹד בָּהּ.
אֶלָּא יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ שֶׁתָּבִיא רְוָחָה!״
מִיַּד נָשְׁבָה הָרוּחַ וְנִתְפַּזְּרוּ הֶעָבִים,
וְזָרְחָה הַחַמָּה וְנִתְנַגְּבָה הָאָרֶץ,
וְיָצְאוּ וּמָצְאוּ מִדְבָּר מָלֵא כְּמֵהִין. <פטריות>

שְׁאָלוּ אֶת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר:
מֵאֵימָתַי מִתְפַּלְּלִין עַל הַגְּשָׁמִים שֶׁיֵּלְכוּ לָהֶם?
אָמַר לָהֶן:
כְּדֵי שֶׁיֵּהָא אָדָם עוֹמֵד בְּקֶרֶן הָעִפָּל,
וּמְשַׁקְשֵׁק אֶת רַגְלָיו בְּנַחַל קִדְרוֹן.
אֲבָל בְּטוּחִים אָנוּ בְּבַעַל הָרַחֲמִים,
שֶׁאֵינוֹ מֵבִיא מַבּוּל לְעוֹלָם.
מָה טַעְמָא?

(יְשַׁעְיָה נד,ט) ״כִּי מֵי נֹחַ זֹאת לִי,
אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי מֵעֲבֹר מֵי נֹחַ עוֹד עַל הָאָרֶץ״.

הֲלָכָה יב
[משנה]

שְׁלַח לוֹ שִׁמְעוֹן בֶּן שָׁטָח וְאָמַר לוֹ:
צָרִיךְ אַתָּה לִגְדוֹת,
אֲבָל מָה אֶעֱשֶׂה לְךָ,
וְאַתָּה מִתְחַטֵּא לִפְנֵי הַמָּקוֹם,
כְּבֶן שֶׁהוּא מִתְחַטֵּא לְאָבִיו,
וְעוֹשֶׂה לוֹ רְצוֹנוֹ.
וְעָלֶיךָ הַכָּתוּב אוֹמֵר (משלי כג,כה)
״יִשְׂמַח אָבִיךָ וְאִמֶּךָ וְתָגֵל יוֹלַדְתֶּךָ״.

[תלמוד]

שְׁאִלּוּ נִגְזְרוּ גְּזֵרָה כַּשֵּׁם שֶׁנִּגְזְרָה בִּימֵי אֵלְיָהוּ,
לֹא נִמְצָאתָ מֵבִיא אֶת הָרַבִּים לִידֵי חִלּוּל הַשֵּׁם?
שֶׁכָּל הַמֵּבִיא אֶת הָרַבִּים לִידֵי חִלּוּל הַשֵּׁם,
צָרִיךְ נִדּוּי.
וְאָמַר לוֹ:
וְאֵין הַקָּדֵשׁ בָּרוּךְ הוּא מְבַטֵּל גְּזֵרָתוֹ
מִפְּנֵי גְּזֵרָתוֹ שֶׁל צַדִּיק?
אָמַר לוֹ:
הֵן, הַקָּדֵשׁ בָּרוּךְ הוּא מְבַטֵּל גְּזֵרָתוֹ
מִפְּנֵי גְּזֵרָתוֹ שֶׁל צַדִּיק,
וְאֵין הַקָּדֵשׁ בָּרוּךְ הוּא מְבַטֵּל גְּזֵרָתוֹ שֶׁל צַדִּיק
מִפְּנֵי גְּזֵרָתוֹ שֶׁל צַדִּיק חֲבֵרוֹ.
אֲבָל מָה אֶעֱשֶׂה לְךָ,
וְאַתָּה מִתְחַטֵּא לִפְנֵי הַמָּקוֹם
כְּבֶן שֶׁהוּא מִתְחַטֵּא עַל אָבִיו,
וְהוּא עוֹשֶׂה לוֹ רְצוֹנוֹ. [723]

רַבִּי בְּרֶכְיָה, רַבִּי אַבָּא בַּר כָּהֲנָא,
רַבִּי זְעֵירָה בְּשֵׁם רַב יְהוּדָה,
וְאִית דְּאָמְרִין לַהּ בְּשֵׁם רַב חִסְדָּא,
וְאִית דְּאָמְרִין לַהּ בְּשֵׁם רַב מַתָּנָה:
(אִיּוֹב כב,כח) ״וְתִגְזַר אֹמֶר וְיָקָם לָךְ״,
מַה תַּלְמוּד לוֹמַר ״לָךְ״?
אֶלָּא אֲפִלּוּ הוּא אָמַר הָכֵן,
וְאַתְּ אָמַר הָכֵן,
הֵידָךְ קָיְמָא וְדִידִי לָא קָיְמָא.
״וְעַל דְּרָכֶיךָ נָגַהּ אוֹר.״
אָמַר רַבִּי חִיָּה בַּר בָּא:

זוֹ יְרִידַת גְּשָׁמִים.
(איוב לז,יא) ״אַף בְּרִי יַטְרִיחַ עָב,
יָפִיץ עֲנַן אוֹרוֹ.״

(איוב כב,כט) ״כִּי הִשְׁפִּילוּ וַתֹּאמֶר גֵּוָה״,
אֲנִי אָמַרְתִּי לְהַשְׁפִּילָן,
וְאַתָּה אָמַרְתָּ לִגְאוֹתָן.
הִידָּךְ קָיְמָא וְדִידִי לָא קָיְמָא.
״וְשַׁח עֵינַיִם יוּשְׁעַ.״
אֲנִי אָמַרְתִּי לִשְׁחוֹת עֵינֵיהֶם בְּרָעָה,
וְאַתָּה אָמַרְתָּ לְהוֹשִׁיעָן.
הִידָּךְ קָיְמָא וְדִידִי לָא קָיְמָא.
אֲנִי אָמַרְתִּי:
(איוב כב,ל) ״יְמַלֵּט אִי נָקִי״,
וְאַתָּה אָמַרְתָּ:
יְמַלֵּט אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ נָקִי.
הִידָּךְ קָיְמָא וְדִידִי לָא קָיְמָא.
מָהוּ ״וְנִמְלַט בְּבֹר כַּפֶּיךָ״?
בִּבְרִירוּת כַּפֶּיךָ,
בִּזְכוּת מִצְוֹות וּמַעֲשִׂים טוֹבִים
שֶׁהָיוּ בְיָדְךָ מֵרֵאשִׁיתָךְ.
עָלֶיךָ הַכָּתוּב אוֹמֵר:
(משלי כג,כה) ״יִשְׂמַח אָבִיךָ וְאִמֶּךָ,
וְתָגֵל יוֹלַדְתֶּךָ.״
מַה תִּלְמוֹד לוֹמַר ״יוֹלַדְתֶּךָ״?
רַבִּי מָנָא אָמַר:
אֲמָתָךְ.
רַבִּי יוֹסֵה בֵּירַבִּי בוּן אָמַר:
שָׁעָתָךְ. <תקופתך>
וְרַבָּנִין אָמְרִין:
כַּשֵּׁם שֶׁהוּא מְקַלְקְלָהּ בְּכִפְלַיִם,
כָּךְ הוּא מְשַׂמְּחָהּ בְּכִפְלַיִם.
וּמִנַּיִן שֶׁהוּא מְקַלְקְלָהּ בְּכִפְלַיִם?
שֶׁנֶּאֱמַר:
(משלי יז,כה) ״כַּעַס לְאָבִיו בֵּן כְּסִיל וּמֶמֶר לְיוֹלַדְתּוֹ.״
(משלי י,א) ״בֵּן חָכָם יְשַׂמַּח אָב וּבֵן כְּסִיל תּוּגַת אִמּוֹ.״
מָהוּ ״תּוּגַת אִמּוֹ״?
אָמַר רַבִּי לוּדָה:
לִשָּׁן גִּימַטְרִיוֹן הוּא:
אפרא בעייני אִמֵּיהּ.
וּמִנַּיִן שֶׁהוּא מְשַׂמְּחָהּ בְּכִפְלַיִם?
יִשְׂמַח אָבִיךָ וְאִמֶּךָ וְתָגֵל יוֹלַדְתֶּךָ.

[תַּעֲנִיוֹת ג,ט]
הֲלָכָה יג
[משנה]

הָיוּ מִתְעַנְּין וְיָרְדוּ לָהֶן גְּשָׁמִים,
קֹדֶם לְהָנֵץ הַחַמָּה, לֹא יַשְׁלִימוּ;
אַחַר הָנֵץ הַחַמָּה, יַשְׁלִימוּ.
רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר:
קֹדֶם לַחֲצוֹת, לֹא יַשְׁלִימוּ,
לְאַחַר חֲצוֹת, יַשְׁלִימוּ.

[תלמוד]

״הָיוּ מִתְעַנְּין וְיָרְדוּ לָהֶן גְּשָׁמִים,
קֹדֶם לְהָנֵץ הַחַמָּה, לֹא יַשְׁלִימוּ.״
שֶׁנֶּאֱמַר:
(יְשַׁעְיָה סא,כד) ״וְהָיָה טֶרֶם יִקְרָאוּ וַאֲנִי אֶעֱנֶה״.
״לְאַחַר הָנֵץ הַחַמָּה, יַשְׁלִימוּ.״
״עוֹד הֵם מְדַבְּרִים, וַאֲנִי אֶשְׁמָע.״
או חַלָּף?
אָמַר רַבִּי תַּנְחוּמָא:
וּתְנֵי כֵן:
אֵין עֲנִיָּה אֶלָּא סְמַךְ לַקְּרִיאָה
וְאֵין קְרִיאָה אֶלָּא סְמַךְ לַעֲנִיָּה.
בְּיוֹמוֹי דְּרַבִּי יוּדָן גַּזְרוּן תַּעֲנִי,
וּנְחַת מְטָרָא בְּרֶמְשָׁא.
סְלַק רַבִּי מָנָא לְגַבֵּיהּ, אָמַר לֵיהּ:
בְּגִין דַּאֲנָא צָחֵי, מָהוּ דְּנִשְׁתֵּי? <מכיון שאני צמא, האם מותר לי לשתות>
אָמַר לֵיהּ:
אוֹרִיךְ, שְׁמָא יְמַלְכוּ לְהַשְׁלִים. <חכה>

רַב אַחָא,
רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹסֵה בַּר חֲנִינָא:
אָסוּר לְהִתְעַנּוֹת עַד שֵׁשׁ שָׁעוֹת בַּשַּׁבָּת.
אָמַר רַבִּי יוֹסֵה בֵּירַבִּי בּוּן:
מַתְנִיתָה אָמְרָה כֵן:
״קוֹדֶם לַחֲצוֹת, לֹא יַשְׁלִימוּ״,
עַד כַּדּוּן, צַפְרָא.
״לְאַחַר חֲצוֹת, יַשְׁלִימוּ״,
כְּבָר עָבַר רֻבּוֹ שֶׁלַּיּוֹם בְּקִדֻּשָּׁה.

רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּי,
כַּד הֲוָה בָּעֵי יְחוֹת מְטָרָא,
הֲוָה אָמַר לְסַפָּרֵיהּ:
קוּם לָךְ קָמֵי הֵיכְלָא, וֶאֱמֹר:
בְּגִין דְּרַבִּי בָּעֵי מְסַפָּרָא,
וְלֵית בְּחַיָּלֵיהּ מְצַטַּעַר.״
מִיַּד הֲוָה מְטָרָא נָחֵית.

רַב אַדָּא בַּר אַחֲוָה,
כַּד הֲוָה בָּעֵי יְחוֹת מִטְרָא,
הֲוָה שָׁלֵף מְסָנֵיהּ. <נעלו>
כַּד הֲוָה שָׁלַח תְּרֵיהוֹן,
הֲוָה עָלְמָא טָיֵיף. <מוצף>

מַפָּלָתָא הָוְיָן תַּמָּן, <בתים מטים לפול>
וַהֲוָה מַיְתַב חַד מִן תַּלְמִידוֹי בְּבֵיתָא,
עַד דַּהֲווֹן מְפַנְּין בַּיְתָא,
וְכֵיוָן דַּהֲוָה נָפֵק מִן בַּיְתָא,
הֲוָה בַּיְתָא רָבַע. <מתמוטט>
וְאִית דְּאָמְרִין:
רַב אַדָּא בַּר אַחֲוָה הֲוָה.
שָׁלְחוּ חֲכָמִים וְאָמְרוּ לוֹ:
מַה מַּעֲשִׂים טוֹבִים יֵשׁ בְּיָדָךְ?
אָמַר לָהֶן:
מִיָּמַי לֹא קִדְּמָנִי אָדָם לְבֵית הַכְּנֶסֶת,
וְלֹא הִנַּחְתִּי אָדָם בְּבֵית הַכְּנֶסֶת וְיָצָאתִי לִי,
וְלֹא הָלַכְתִּי אַרְבַּע אַמּוֹת בְּלֹא תוֹרָה,
וְלֹא הִזְכַּרְתִּי דִּבְרֵי תוֹרָה בִּמְקוֹם מְטֻנָּף,
וְלֹא הִצַּעְתִּי וְיָשַׁנְתִּי שֵׁנַת קָבַע,
וְלֹא צָעַדְתִּי בֵּין הַחֲבֵרִים,
וְלֹא כִּנִּיתִי שֵׁם לַחֲבֵרִי,
וְלֹא שָׂמַחְתִּי בְּתַקָּלַת חֲבֵרִי,
וְלֹא בָאת קְלָלַת חֲבֵרִי עַל מִטָּתִי,
וְלֹא הָלַכְתִּי בַּשּׁוּק אֵצֶל מִי שֶׁהוּא חַיָּב לִי,
מִיָּמַי לֹא הִקְפַּדְתִּי בְּתוֹךְ בֵּיתִי,
לְקַיֵּם מַה שֶּׁנֶּאֱמַר:
(תְּהִלִּים קא,ב) "אֶתְהַלֵּךְ בְּתָם לְבָבִי בְּקֶרֶב בֵּיתִי."

הֲלָכָה יד
[משנה]

מַעֲשֶׂה שֶׁגָּזְרוּ תַּעֲנִית בְּלוּד,
וְיָרְדוּ לָהֶן גְּשָׁמִים קֹדֶם לַחֲצוֹת.
אָמַר לָהֶם רַבִּי טַרְפוֹן:
צְאוּ וְאִכְלוּ וּשְׁתוּ וַעֲשׂוּ יוֹם טוֹב.
וְיָצְאוּ וְאָכְלוּ וְשָׁתוּ וְעָשׂוּ יוֹם טוֹב,
וּבָאוּ בֵּין הָעַרְבַּיִם וְקָרְאוּ הַלֵּל הַגָּדוֹל.
אֵי זֶה הוּא הַלֵּל הַגָּדוֹל?
הוֹדוּ לַאלֹהֵי הָאֱלֹהִים כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ.
הוֹדוּ לַאֲדֹנֵי הָאֲדֹנִים כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ.

[תלמוד]

אֵי זוֹ הִיא הַלֵּל הַגְּדוֹלָה?
רַבִּי פִּינְחָס בְּשֵׁם רַבִּי חֲנִינָה:
(תְּהִלִּים קלו,ב) "הוֹדוּ לֵאלֹהֵי הָאֱלֹהִים,
כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ."
(תְּהִלִּים קלו,ג) "הוֹדוּ לַאֲדֹנֵי הָאֲדֹנִים,
כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ."
אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן:
וּבִלְבַד מִ"שֶׁעוֹמְדִים בְּבֵית יי".
וְלָמָּה בְּאַלֵּין תַּרְתֵּין פָּרְשִׁיָּתָה?
רַבִּי זְעוֹרָה,
רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָן:
מִפְּנֵי שֶׁיְּרִידַת גְּשָׁמִים כְּלוּלָה בָּהֶן.
עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן נִיחָא, דְּכְתִיב: [724]
(תְּהִלִּים קלה,ז) "מַעֲלֶה נְשִׂאִים מִקְצֵה הָאָרֶץ".
וּכְרַבִּי חֲנִינָה מָה?
בִּגִּין דִּכְתִיב:
(תְּהִלִּים קלו,כה) "נֹתֵן לֶחֶם לְכָל בָּשָׂר,
כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ."
רַבִּי בָּא וְרַבִּי סִימוֹן, תְּרֵיהוֹן אָמְרִין:
הָדָא דְּיִתְּן.
רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר:
הָדָא דְּיִתְּן.
בַּר קַפָּרָא אָמַר:
הָדָא דְּיִתְּן.
בַּר קַפָּרָא כְּדַעְתֵּיהּ, דְּתָנֵינַן תַּמָּן:
מְיָמֶיהָ שֶׁל כַּת הַשְּׁלִישִׁית,
לֹא הִגִּיעָה לְ"אָהַבְתִּי כִּי יִשְׁמַע יי".
מִפְּנֵי שֶׁעֲמָּהּ מְמַעֲטִין.
תָּנֵי בַּר קַפָּרָא:
זוֹ הִיא הַלֵּל הַגְּדוֹלָה.

חַד בַּר אַבַּיֵי עָבַר קָמֵי תֵּיבוּתָא, <בן אבות>
אָמַר לוֹן:
"עֲנוּן בָּתְרַי מָה דַּאֲנָא אָמַר!"
הָדָא אָמְרָה, לֵית הָדָא דְּיִתְּן.
אָמַר רַבִּי מָנָא:
הָדָא דְּיִתְּן.
נִסָּא הֲוָה רַב, בִּגִּין כֵּן אָמַר לוֹן: <היה נס גדול>
"עֲנוּן בָּתְרַי מָה דַּאֲנָא אָמַר."

[סוף פרק ג]